

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

48

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-83-4

BRNO 2007

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balázs Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Blanka Veselá

Technická redakce
Technical Editors

Dana Gregorová

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

48, 2007

90270/09

Obrázek na obálce
Cover illustration

Jeskyně Býčí skála. Geometrický vzorec, datovaný do eneolitu.
Býčí skála Cave. A geometric pattern dated to the Aeneolithic.

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-83-4

Copyright © 2007 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Kniha byla vydána s přispěním Akademie věd ČR

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz>

Obr. 10. Opava. Rekonstrukce germánské mísy na nožce z polozemnice.

Opava. Rekonstruktion einer germanischen Fußschale aus dem Grubenhaus.

Po odstranění spodní vrstvy se teprve na podloží vyrýsovaly veškeré objekty. Zdivo dělicí sektor B od sektoru C rozpůlilo (a narušilo) germánskou chatu, která zasahovala až pod stojící dům, takže mohla být prokopána jen z poloviny. V její výplni byly nalezeny fragmenty germánské keramiky, a to jak hrubé, tak i kvalitní jemně plavené. Z některých střepů se dala částečně rekonstruovat mísa na nožce z mladší doby římské (obr. 10). Chata měla v rozích kúlové jamky o průměru cca 40 cm. Uvnitř chaty se nacházelo v podloží ještě 10 menších kúlových jamek o průměru do 8 cm.

V sektoru B a C bylo objeveno 5 kúlových jamek menšího průměru, bez možnosti další interpretace, v sektoru A dno menšího nepravidelného objektu a v sektoru B se vedle středověké zásobnice našel mělký oválný objekt bez jakékoli keramiky. Ve druhém čtverci sektoru C, zhruba 3 m od chaty, se nacházely dva vzájemně propojené oválné objekty. Větší z nich byl po okraji lemován přepálenou mazanicí a na jeho dně byly rozmístěny žárem popraskané valouny křemene. Výplň menšího objektu obsahovala množství uhlíků a popelce. Od severozápadu k němu přiléhala úzká deprese o rozměrech 30 × 8 cm a hloubce max. 8 cm. Šlo patrně o nějaký druh pece s topným prostorem.

V sektoru C bylo též objeveno 25 kúlových jamek jednotného průměru kolem 40 cm. Ve dvou případech byl v jamkách viditelný otisk po kúlu. Čtyři z nich byly vzájemně narušeny. Naznačuje to, že zde stávala kúlová stavba – dům nebo hala. Vzájemné narušení kúlových jamek, jejich hustota a umístění by mohlo ukazovat na dvě stavební fáze. Vzhledem k malému zkoumanému prostoru nelze určit celý půdorys stavby. V jamkách byly ojedinělé nálezy drobných fragmentů hrubé keramiky. Na dně jedné jamky byla nalezena broušená sekerka z břidlice. Tato broušená industrie nespadá do doby římské, a je pravděpodobné, že sem byla druhotně uložena.

Pavel Malík

Resumé

Opava (Kataster Opava-Předměstí, Bez. Opava), Mařádkova Strasse. Siedlung. Rettungsgrabung.

PRAVČICE (okr. Kroměříž)

„U obrázku“ (Hulín-Pravčice 1). Doba římská, stěhování národů. Vojenský tábor, pohřebiště. Záchraný výzkum.

Během záchraného výzkumu na stavbě dálnice D1, úsek 0135 Kroměříž východ – Říkovice, v trati „U obrázku“ (podrobná charakteristika lokality – viz kap. Doba železná) se v severní části lokality podařilo zachytit část hrotitého příkopu s jeho možným ukončením nebo přerušením. Jeho šířka je 0,82–1,34 m, hloubka se pohybuje v rozmezí 0,54–0,80 m a zachycená délka je 53,32 m. Na jeho dně se podařilo identifikovat zlomky importované římsko-provinciální keramiky, datovatelné do 2. st. n. l. Chronologické zařazení je potvrzeno i absolutním datem získaným ze zvířecí kosti rovněž ze dna příkopu: VERA 4112 1890±35 BP 50 AD (94,2 %) 230AD. Jedná se o další významný objev pochodového tábora římské armády na našem území. Je jedinečným dokladem postupu římské armády k severu Pomoravím.

Zajímavým nálezem je též kostrový hrob H7 z pozdní doby římské nebo z období stěhování národů. V obdélné jámě o rozměrech 2,39 × 1,13 m byla uložena špatně dochovaná kostra 18 až 22letého jedince (adultus I), pravděpodobně mužského pohlaví. Zemřelý ležel na zádech v natažené poloze, hlavou obrácenou k severu. Hrob obsahoval velké množství milodarů: 3 ks železa (1 nožič), 8 ks bronzu (většina patřila k ozdobám opasku a 1 pinzetu), 5 ks jantarových figurek, 1 jantarový přívěsek a části 2 nádob. Díky nízké hloubce cca 0,15 m byla při skrývce částečně poškozena lebka.

Martin Paulus

Resumé

Pravčice (Bez. Kroměříž), „U obrázku“ (Hulín-Pravčice 1). Römische Kaiserzeit, Völkerwanderungszeit. Militärlager, Gräberfeld. Rettungsgrabung.

PROSIMĚŘICE (okr. Znojmo)

„Za mlýnem, Mühle Ruiner, Prosiměřice I“. Doba římská. Sídliště. Povrchový sběr.

Během let 2003–2005 byl M. Vokáčem na katastru obce Prosiměřice (trať Za mlýnem, Mühle Ruiner, jinak také Prosiměřice I) povrchovou prospekci zajištěn keramický materiál z doby římské. Lokalita je již dlouho zapsána v povědomí odborné veřejnosti (Beninger – Freising 1933; Tejral 1960; Pernička 1966; týž 1969; týž 1970; Droberjar 1997; týž 2002). Účelem této prospekce byla snaha o potvrzení stávajícího chronologického zařazení osídlení. Nasbíraná kolekce bude po zpracování uložena v Jihomoravském muzeu ve Znojmě.

Poměrně rozsáhlá lokalita z doby římské je umístěna na první pravobřežní terase říčky Jevišovky. Lokalita začíná v centru Prosiměřic, v západním sousedství kostela, a pokračuje s možným přerušením k severozápadu vpravo silnice do Kyjovic až do vzdálenosti 600 metrů od severozápadního okraje obce. K povrchovým sběrům je ovšem možné využívat pouze severozápadní část lokality, kde se nachází pole. Zbytek naleziště je pokryt zástavbou a komunikacemi (přírodní prostředí lokality viz Neuhäuslová a kol. 2001).

Germánská domácí keramika je v nasbírané kolekci zastoupena 58 fragmenty. K jednotlivým typům tvarové škály germánského sídlištního materiálu byly podle E. Droberjara (1997, 43–64, Abb. 29–48) identifikovány a přiřazeny následující formy: csovitéc profilované soudkovité hrnce (typ 1200, 1213 – 2fr.; obr. 11: 4), hrnce s uchy (typ 1600 – 2fr.), mísy (typ 2100 – 2fr.), ostře profilované mísy (typ 2300 – 3fr.), mísy se zataženým okrajem (typ 2450 – 2fr.; obr. 11: 6), teriny s prohnutým ústím (typ 3204 – 1fr.; obr. 11: 5).

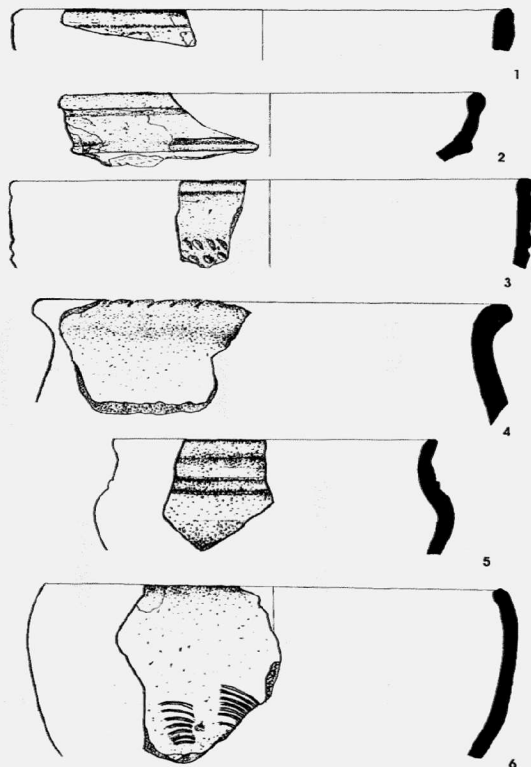
Z výzdobných motivů podle třídění E. Droberjara (1997, 30–43, Abb. 16–25) jsou zastoupeny nehtové vrypy (typ 110; obr. 12: 3), drobné důlky (typ 150), otisky ve tvaru oválných ječmenných zrn (typ 160), ryté linie tvořící mřížovité vzory (typ 220; obr. 12: 9), trojúhelníkovitá pole s rytými liniemi (typ 251), ryté hřebenové klikatky (typ 340–360; obr. 12: 4, 5, 8; 13: 2, 4), barbotino (typ 522; obr. 11: 3), kanelování (typ 550), výzdoba provedená ozubeným kolečkem ve tvaru žebříku, blížíci se typu 641 (obr. 12: 10) nebo podle R. M. Perničky (1972, 97) schématům č. 86 a 87. Dekor vyhotovený ozubeným kolečkem ve tvaru meandru je přítomen pouze na dvou fragmentech (obr. 13: 3, 6).

Valná většina zastoupených typů nádob a uvedená výzdoba keramiky spadá do relativně chronologických stupňů B2b, jinak také B2b/C1a resp. B2/C1 v pojetí J. Tejrál (1992; 412–415, Abb. 25; 1998, 181–183, Abb. 1). Hodnocný soubor tak na základě přítomnosti výše uvedených tvarů a výzdoby odpovídá tvarově se pomalu vyvíjející germánské hrnčičské produkci 2. století a stojí blízko nedávno publikovanému materiálu z Mušova „Na Pískách“ (Komoróczy 1999, 174–178), Modřic (Komoróczy 2002, 130), Strachotíc (Droberjar – Vokáč 2002, 63–64), Pasohlávek (Jílek 2002, 242–243), Chvalkovic (Mikulková 2005, 360–361) a předběžně zpracovanému fondu z Božic (Vokáč – Jílek 2005, 267–268).

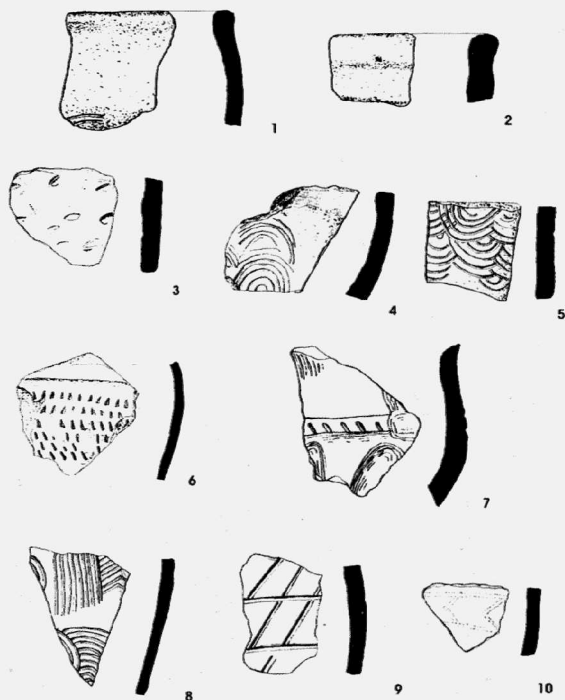
V prosiměřickém materiálu vyniká ojedinělý střep zdobený širokými žlábkami (typ 553b) a listou přesekávanou zářezí (typ 541a; obr. 12: 7) pocházející z mísy se zaobleným dnem (typ 2753; srov. Droberjar 1997, 38, Abb. 22–23, 50, Abb. 40). Výzdoba širokými žlábkami se vyskytuje na mísách pocházejících z chat II. a III. ze sídliště v Mušově „Na Pískách“, které podle E. Droberjara (1997, 148, 195–197, Taf. 144: 4, Taf. 146: 6) náleží stupni C1. J. Tejrál (1992, 415, Abb. 26, 27; 1998, 183, 186, Abb. 2) tento druh výzdoby připisal stupni C1b. Také přesekávaná lišta se vyskytuje v mladší době římské, jak nás o tom informují příklady z Mušova „Na Pískách“ (Droberjar 1997, Abb. 137: 12), z Brna-Starého Lískovce (Víchová 2002, 286, obr. 12: 4) a Velkého Mederu (Varsík 2005, 305, obr. 4: 11). Popisovaný fragment tak představuje jednoznačně nejmladší kus souboru. Připouští pak domněnku o sídlištních aktivitách následujících po markomanských válkách.

Kolekce římsko-provinciální keramiky čítá 11 kusů. Ke keramice cihlové barvy se hlásí 3 fragmenty podélných páskových uch džbánů, dále pak 2 fragmenty okrajů misek (obr. 11: 1; 12: 2). Z výzdoby jsou zastoupeny následující prvky: červenohnědý potah a horizontální řady čárkovitých vrypů (obr. 12: 6). Zmíněný dekor nesl pouze jeden fragment souboru.

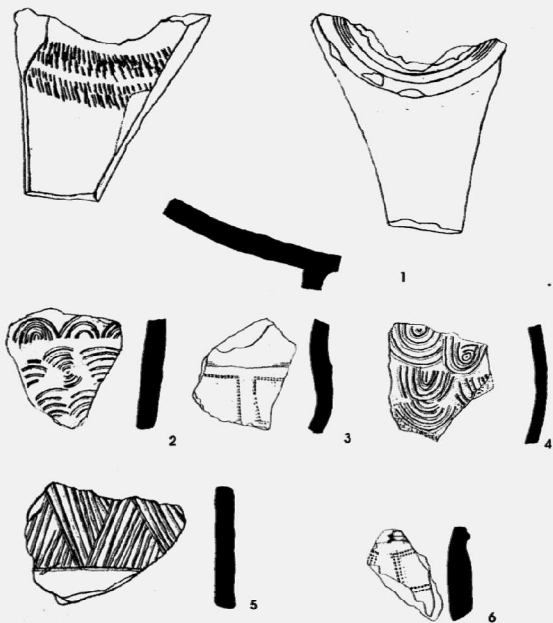
K jemnému šedému zboží lze přičíst 5 fragmentů. Ve všech případech se jedná o střepový materiál, který pochází z prstencových misek (obr. 11: 2; 13: 1). Dva zlomky nesou na

Obr. 11. Prosiměřice. Výběr z germánské a římsko-provinciální keramiky (zmenšeno).
Prosimeřice. Selection of home made pottery and Roman imported ware (scaled down).

Obr. 12. Prosiměřice. Výběr z germánské a římsko-provinciální keramiky (zmenšeno).
Prosimeřice. Selection of home made pottery and Roman imported ware (scaled down).

Obr. 13. Prosiměřice. Výběr z germánské a římsko-provinciální keramiky (zmenšeno).
Prosiměřice. Selection of home made pottery and roman imported ware (scaled down).

vnitřní straně výzdobu koncentricky uspořádaných čárkovitých vrypů.

Keramik cihlové barvy se na území Moravy objevuje hojně především ve 2. století, kdy se také počítá s jejím nejmasivnějším příslunem proudícím z Pannonie (Komoróczy 1999, 173–174; týž 2002, 130). Prstencové misky se pak v moravském prostředí objevují od konce 1. věku. Nejvíce jsou oblíbeny ve 2. století a jejich výskyt vyznívá ve 3. století. (Pernička 1966, 89–90, Vichová 2002, 280–281). Výše zmíněné zlomky římsko-provinciální keramiky bohužel pro svou dlouhou dobu oblíbenosti nemohou poskytnout přesné chronologické zakotvení souboru. Můžeme tedy konstatovat, že předložený výčet plně zapadá do nálezev skladby starší a střední doby římské z Moravy, Čech a jihozápadního Slovenska (Tejral 1992, 412; Jančo 2003, 270, 272, Obr. 2; Varsík 2003, 168, Abb. 18).

Obr. 14. Prosiměřice. Výběr z římsko-provinciální keramiky (zmenšeno).
Prosiměřice. Selection of roman imported ware (scaled down).

Hodnocený sídlištní materiál, zajištěný povrchovou propekcí, časově odpovídá fondu, který byl nashromážděn předchozími výzkumy J. Tejrala (1960) a R. M. Perničky (1969). Tomuto určení se vymyká jeden fragment zdobený širokými žlábkami a přesekávanou lištou, který lze datovat podle relativní chronologie do stupně C1. Zpráva vznikla za podpory grantu č. 404/05/H527.

Jan Jílek, Jan Košťál, Milan Vokáč

Literatura

- Beninger, E., Freising, E. H. 1933: *Die Germanische Bodenfunde in Mähren*. Reichenberg.
- Droberjar, E. 1997: Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren. *FontArchPrag* 21. Pragae.
- Droberjar, E., Vokáč, M. 2002: Sídliště z doby bronzové, laténské, římské a slovanské u Strachotice. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* M 7, Brno, 55–76.
- Jančo, M. 2003: Římsko-provinciální užitková keramik v Čechách. *Archeologie ve středních Čechách* 7, Praha, 261–318.
- Jílek, J. 2002: Pasohlávky, okr. Břeclav. *Přehled výzkumů* 43, Brno, 242–243.
- Komoróczy, B. 1999: Zpráva o výzkumu fortifikace římského krátkodobého tábora a objektů sídliště z doby římské na lokalitě Mušov-Na Pískách v letech 1995–1996. *Přehled výzkumů* 39. (1995–1996), Brno, 165–196.
- Komoróczy, B. 2002: Das römische temporäre Lager in Modřice (bez. Brno-venkov) In: K. Kuzmová, K. Pieta, J. Rajtar (eds.): *Zwischen Rom und dem Barbaricum, Festschrift für Titus Kolník zum 70. Geburtstag*. Nitra, 129–142.
- Mikulková, B. 2005: Záchraný výzkum sídliště z doby římské ve Chvalkovicích (okr. Vyškov). *Pravěk NŘ* 13, Brno, 351–376.
- Neuhäuslová, Z. a kol. 2001: *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky*. Praha.
- Pernička, R. M. 1966: Die Keramik der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren. *Spisy univerzity J. E. Purkyně v Brně-filozofická fakulta* 112. Brno.
- Pernička, R. M. 1969: Die Forschungen in Prosiměřice (Kreis Znojmo) in den Jahren 1956 und 1957 – Fundbericht. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada E* 14, Brno, 125–179.
- Pernička, R. M. 1970: Nálezy z doby římské na lokalitě Prosiměřice II. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada E* 15, Brno, 103–115.
- Pernička, R. M. 1972: K otázkám zpracování nálezů z doby římské a klasifikaci kolečkové ornamentace. *Časopis moravského muzea spol. věd.* 57, Brno, 83–103.
- Salaš, M. 1997: Zlomkový poklad z Prosiměřic-Bohunic, příspěvek k otázce depotů v době popelnicových polí na jihozápadní Moravě. In: *Z pravěku do středověku. Sborník k 70. narozeninám Vladimíra Nekudy*, MVS Brno – MZM, Brno, 57–64.
- Tejral, J. 1960: Sídlištní objekt z mladší doby římské v Prosiměřicích, okr. Znojmo. *Přehled výzkumů* 1959, Brno, 87–93.

Tejral, J. 1992: Die Probleme der römisch-germanischen Beziehungen unter Berücksichtigung der neuen Forschungsergebnisse im niederösterreichisch-südmährischen Thayaflussgebiet. *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 73, Mainz, 337–469.

Tejral, J. 1998: Die Besonderheiten der germanischen Siedlungsentwicklung während der Kaiserzeit und der frühen Völkerwanderungszeit in Mähren und ihr Niederschlag im archäologischen Befund. In: A. Leube (ed): *Haus und Hof im östlichen Germanien. Universitätsforsch. zur prähistorischen Arch.* 50, *Schriften zur Archäologie der germanischen und slawischen Frühgesch.* 2. Bonn, 181–207.

Varsik, V. 2003: Veľký Meder und Bratislava-Trnávka: zwei germanische Siedlungen im Vorfeld des pannonischen Limes. (Befunde und Chronologie: eine Übersicht). *Anodos – Supplementum* 3, Trnava, 153–196.

Varsik, V. 2005: Veľký Meder, objekt 301/03. *Zborník Slovenského národného múzea. Archeológia* 15. XCIX, Bratislava, 301–312.

Víchová, D. 2002: Sídliště z mladší doby římské v Brně-Starém Lískovci. *Pravěk NŘ* 12, Brno, 271–318.

Vokáč, M, Jílek, J. 2005: Božice. okr. Znojmo. *Přehled výzkumů* 46, Brno 267–268.

Resumé

Prosiměřice (district of Znojmo), „Za mlýnem, Mühle Ruiner, Prosiměřice I“, Roman Period, Settlement. Surface research.

The settlement has been known, since about 1930. The aim of this surface research was to confirm previous dating of the site. The settlement dates to the 2nd and early 3rd century AD.

Only one fragment of bowl of Droberjar type 2753 was dated to phase C1. There have been collected common home made pottery and imported ware (orange-colour pottery, ring-like dishes) pottery from Roman Period.

SUCHOHRDLY (k. ú. Suchohrdly u Miroslavi, okr. Znojmo)

Intravillán obce. Doba římská. Sídliště. Záchraný výzkum. Uložení: JMM Znojmo.

Při výstavbě kanalizace byla lokalizována tři dosud neznámá sídliště z pravěku a rané doby dějinné. Nejmladší osídlení reprezentuje sídliště na západním okraji intravillánu

obce, kde byly zjištěny dvě zásobní jámy a polozemnice z doby římské. Místo nálezů se nachází na ZM ČR (list 34–12–11) v měřítku 1 : 10 000 v okolí bodu 220:264 mm od Z.J s.č.

Zdeněk Čížmář

Resumé

Suchohrdly (Kataster Suchohrdly u Miroslavi, Bez. Znojmo), Intravillan der Gemeinde. Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VRCHOSLAVICE (okr. Prostějov)

„Na dílech“. Doba římská. Sídliště (?). Záchraný výzkum.

Během výstavby dálničního úseku z Vyškova do Kroměříže bylo objeveno na předem vyznačeném úseku dálničního tělesa přes 300 archeologických objektů z různého období pravěku (podrobnější popis lokality – viz kap. Doba bronzová). V trati „Na dílech“ (částečně zasahující na k. ú. Vitčic), ve spodní části zkoumané plochy, už v záplavové oblasti potoka, bylo odkryto přibližně 120 do spráše nebo do černé humózní náplavové vrstvy zahloubených objektů. Objekty měly většinou pravidelný čtvercový nebo oválný tvar o maximální délce a šířce cca 1,20 m a hloubce 0,20 až 0,40 m. Jejich dna byla vyložena vrstvou přepálených kamenů a občas se mezi nimi vyskytly dřevěné uhlíky. Též okraje těchto jam nesou často stopy vysoké teploty v podobě přepálené a do červena zabarvené hlíny. Vzhledem k tomu, že v objektech nebyl nalezen dostatečný datující materiál, není nám známo jejich stáří a funkce. Náповědou pravděpodobně je blízkost vody a přepálené kameny, které měly zřejmě zahřát vodu v jamách s cílem zpracování nějakých organických látek, což by vysvětlovalo absenci trvalejších archeologických artefaktů než z organické hmoty. S objekty tohoto typu se setkáváme na sídlištích z doby římské a vzhledem k tomu, že na svahu o několik metru výš byla odkryta polozemnice a jedna jáma s keramickými artefakty z tohoto období, je velmi pravděpodobné, že i tyto objekty mohou být stejně datovány.

Arkadiusz Tajer

Resumé

Vrchoslavice (Kataster Vrchoslavice, Bez. Prostějov), „Na dílech“. Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.